ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 18ης Ιανουαρίου 1990 *

Στην υπόθεση C-345/88,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesverwaltungsgericht προς το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπουμένης από το Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft,

και

Butterabsatz Osnabrück-Emsland e.G., Osnabrück,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 1977, περί των λεπτομερειών εφαρμογής ειδικής ενισχύσεως για το αποκορυφωμένο γάλα που προορίζεται για τη διατροφή ζώων πλην των νεαρών μόσχων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/019, σ. 202),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, T. Koopmans και M. Díez de Velasco, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η εταιρία Butterabsatz, αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τον Jürgen Gündisch, δικηγόρο Αμβούργου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τον Michael Bergemann, Regierungsrat στο Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Bernhard Jansen, μέλος της νομικής της υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Οκτωβρίου,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Νοεμβρίου 1989,

εκδίδει την παρούσα

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 1ης Σεπτεμβρίου 1988, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 28 Νοεμβρίου του ιδίου έτους, το Bundesverwaltungsgericht υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, μία σειρά προδικαστικών ερωτημάτων ως προς το κύρος και την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 2793/77 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 1977, περί των λεπτομερειών εφαρμογής ειδικής ενισχύσεως για το αποκορυφωμένο γάλα που προορίζεται για τη διατροφή ζώων πλην των νεαρών μόσχων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/019, σ. 202).

2 Η Επιτροπή εξέδωσε τον προαναφερθέντα κανονισμό 2793/77 με σκοπό να καθιερώσει ένα σύστημα ελέγχου ως προς τον προορισμό της εν λόγω ενισχύσεως. Η καθιέρωση ενός τέτοιου συστήματος θεωρήθηκε αναγκαία λόγω του ότι το ύψος της ενισχύσεως που χορηγείται για τη χρησιμοποίηση αποκορυφωμένου γάλακτος για τη διατροφή ζώων διαφέρει αναλόγως του αν το εν λόγω προϊόν προορίζεται για τη διατροφή νεαρών μόσχων ή για τη διατροφή άλλων ζώων, ιδίως των χοιροειδών. Για τους σκοπούς του ελέγχου αυτού ο κανονισμός επιβάλλει, μεταξύ άλλων, ορισμένες υποχρεώσεις στις « εξειδικευμένες » εκμεταλλεύσεις, που δεν εκτρέφουν νεαρούς μόσχους, καθώς και στις « μικτές » εκμεταλλεύσεις, που περιλαμβάνουν συγχρόνως νεαρούς μόσχους και άλλα ζώα. Η ειδική ενίσχυση που προβλέπεται για άλλα ζώα πλην των νεαρών μόσχων δεν χορηγείται σε γαλακτοκομείο παρά μόνον εφόσον προσκομισθεί από αυτό η γραπτή δήλωση δεσμεύσεως με την οποία ο κτηνοτρόφος αναλαμβάνει την υποχρέωση να χρησιμοποιεί το αποκορυφωμένο γάλα αποκλειστικά για τη διατροφή

των ζώων από τα οποία αποτελείται το ζωικό του κεφάλαιο, ακριβή κατάσταση του οποίου πρέπει να αποστέλει τακτικά στο εν λόγω γαλακτοκομείο.

3 Τα προδικαστικά ερωτήματα ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του γερμανικού γαλακτοκομείου Butterabsatz Osnabrück-Emsland e.G. (στο εξής: Butterabsatz) και του γερμανικού οργανισμού παρεμβάσεως για τα γαλακτοκομικά προϊόντα, του Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διατροφής και Δασικού Πλούτου). Το Bundesamt ζήτησε την απόδοση της ειδικής ενισχύσεως που είχε χορηγηθεί στο γαλακτοκομείο, επειδή το τελευταίο δεν είχε λάβει εγκαίρως τις καταστάσεις του ζωικού κεφαλαίου πέντε κτηνοτρόφων με εξειδικευμένες εκμεταλλεύσεις.

4 Ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τα οποία επελήφθησαν διαδοχικά της διαφοράς, το Bundesamt επικαλέστηκε το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του κανονισμού 2793/77, κατά το οποίο κάθε αίτηση περί καταβολής της ειδικής ενισχύσεως που απευθύνεται από το γαλακτοκομείο στην αρμόδια αρχή πρέπει να συνοδεύεται από δήλωση πιστοποιούσα ότι το γαλακτοκομείο « παραιτείται της ειδικής ενισχύσεως ή θα την αποδώσει » σε περίπτωση που θα διαπιστωθεί ότι ο κτηνοτρόφος δεν τήρησε μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 του κανονισμού. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β), δεύτερη περίπτωση, ο κτηνοτρόφος αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι του γαλακτοκομείου και της αρμοδίας αρχής, αν πρόκειται για εξειδικευμένη εκμετάλλευση, « να απευθύνει στο γαλακτοκομείο αυτό πριν από την αρχή κάθε ημερολογιακού τριμήνου μία κατάσταση του ζωικού του κεφαλαίου ».

5 Το Bundesverwaltungsgericht θεωρεί ότι η διαφορά θέτει ζητήματα κύρους και ερμηνείας των δύο αυτών διατάξεων. Ως εκ τούτου, ανέλαβε την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Είναι η διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77 της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 1977, ανίσχυρη, καθόσον ορίζει ότι προϋπόθεση για τη χορήγηση ειδικής ενισχύσεως είναι η υποβολή δηλώσεως από το γαλακτοκομείο που ζητεί την καταβολή της ειδικής ενισχύσεως, κατά την οποία δήλωση η ειδική ενίσχυση αποδίδεται σε περίπτωση που ο κτηνοτρόφος δεν τήρησε μία από τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 4, επειδή η Επιτροπή δεν είχε εξουσιοδότηση, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1968, να θεσπίσει ένα τέτοιο κανόνα ουσιαστικού δικαίου;

2) Είναι η διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του προαναφερθέντος κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77, ανίσχυρη, καθόσον ορίζει ότι το γαλακτοκομείο που ζητεί την καταβολή της ειδικής ενισχύσεως πρέπει να υποβάλει δήλωση περί αποδόσεως της ειδικής ενισχύσεως, σε περίπτωση που ο κτηνοτρόφος δεν θα τηρήσει — μεταξύ άλλων — την υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β), δεύτερη περίπτωση, και βάσει της οποίας οφείλει να αποστέλλει πριν από την αρχή κάθε ημερολογιακού τριμήνου μία κατάσταση του ζωικού του κεφαλαίου, λόγω παραβιάσεως της αρχής της αναλογικότητας, επειδή το γαλακτοκομείο οφείλει να αναλάβει την υποχρέωση να αποδώσει την ειδική ενίσχυση στο σύνολό της ως προς τον εν λόγω κτηνοτρόφο και το εν λόγω ημερολογιακό τρίμηνο, ακόμη και όταν ο κτηνοτρόφος αυτός υπερέβη μόνον ελάχιστα την προθεσμία ανακοινώσεως — δηλαδή μερικές ημέρες — και είναι βέβαιο ότι το επιδοτούμενο αποκορυφωμένο γάλα χρησιμοποιήθηκε σύμφωνα με τον προορισμό του;

3) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1438/79 της Επιτροπής της 11ης Ιουλίου 1979, την έννοια

α) ότι οι μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1979 αναληφθείσες υποχρεώσεις των κτηνοτρόφων βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β), δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77 σχετικά με τις τριμηνιαίες καταστάσεις του ζωικού κεφαλαίου, παύουν να υφίστανται από την 1η Ιανουαρίου 1980,

β) ή ότι οι υποχρεώσεις αυτές των κτηνοτρόφων εξακολουθούν να υφίστανται και μετά την 31η Δεκεμβρίου 1979, μέχρις ότου το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος κάνει χρήση της δυνατότητας επιλογής μεταξύ τριμηνιαίων και ετησίων καταστάσεων ζωικού κεφαλαίου που του έχει παρασχεθεί;

4) Έχει η ρύθμιση του άρθρου 5, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77 την έννοια

α) ότι ο όρος « υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 4 » αφορά τις προβλεπόμενες στο άρθρο 4 υποχρεώσεις των κτηνοτρόφων, όπως ορίζονται από το εν λόγω άρθρο κατά τις εκάστοτε τροποποιήσεις του, ή

β) ότι, οι αναληφθείσες με τις — προ της 1ης Ιανουαρίου 1980 — δηλώσεις περί δεσμεύσεως των κτηνοτρόφων, ιδίως οι αφορώσες την ανά τρίμηνο κοινοποίηση της καταστάσεως του ζωικού τους κεφαλαίου, εξακολουθούν να ισχύουν και στην περίπτωση κατά την οποία οι κατά το άρθρο 4 υποχρεώσεις

των κτηνοτρόφων έχουν μεταβληθεί ή καταργηθεί συνεπεία μεταγενεστέρων τροποποιήσεων του άρθρου 4 — εν προκειμένω δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1438/79; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως στην κύρια δίκη, η εξέλιξη της διαδικασίας, καθώς και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν αναφέρονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον είναι αναγκαίο για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος [κύρος του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του κανονισμού 2793/77]

7 Τα δύο πρώτα ερωτήματα αφορούν το κύρος της διατάξεως του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του κανονισμού 2793/77, το οποίο προβλέπει την υποβολή βεβαιώσεως του γαλακτοκομείου περί των αναλαμβανομένων από τους κτηνοτρόφους υποχρεώσεων. Το πρώτο ερώτημα αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή ήταν αρμόδια να θεσπίσει μια τέτοια διάταξη, ενώ με το δεύτερο ερωτάται μήπως η προβλεπόμενη κύρωση, ήτοι η απόδοση της εισπραχθείσας ενισχύσεως, είναι δυσανάλογη προς την παράβαση, όταν αυτή συνίσταται σε μία ασήμαντη καθυστέρηση της παραδόσεως των απαιτουμένων καταστάσεων του ζωικού κεφαλαίου.

8 Πρέπει να παρατηρηθεί, καταρχάς, ότι το πρώτο ερώτημα έχει διατυπωθεί με βάση την υπόθεση ότι η επίμαχη διάταξη προσθέτει μία ουσιαστική προϋπόθεση σ' αυτές που προβλέπονται από τους κανονισμούς του Συμβουλίου, ως προς τη χορήγηση της ειδικής ενισχύσεως.

9 Ωστόσο, η υπόθεση αυτή δεν είναι ορθή. Οι προβλεπόμενες στο άρθρο 5, παράγραφος 3, προϋποθέσεις εντάσσονται στο σύστημα ελέγχου και αποδείξεως, το οποίο ήταν απαραίτητο προκειμένου να εξασφαλισθεί η καλή λειτουργία του συστήματος της ειδικής ενισχύσεως. Δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις αυτές συνέχονται με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του συστήματος ενισχύσεων στο αποκορυφωμένο γάλα και το γάλα σε σκόνη που παράγονται εντός της Κοινότητος και χρησιμοποιούνται για τη διατροφή ζώων, η Επιτροπή είχε εξουσία να τις θεσπίσει, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/03, σ. 82), ο οποίος αποτελεί το βασικό κανονισμό στον εν λόγω τομέα.

10 Επειδή κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν επιτρέπει να αχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή, θεσπίζοντας το εν λόγω σύστημα ελέγχου, προχώρησε πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την εξασφάλιση της καλής λειτουργίας του συστήματος ενισχύσεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το εν λόγω όργανο δεν υπερέβη τα όρια της εξουσίας που του είχε παρασχεθεί.

11 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή είχε αρμοδιότητα να θεσπίσει την επίμαχη διάταξη.

12 Ωστόσο, η Butterabsatz υποστηρίζει ότι η αναγνώριση της αρμοδιότητας της Επιτροπής από το Δικαστήριο σημαίνει ότι η επιβαλλόμενη από την επίμαχη διάταξη υποχρέωση είναι παρεπόμενη υποχρέωση διοικητικής φύσεως. Όμως, η μη τήρηση μιας τέτοιας υποχρεώσεως δεν μπορεί να επισύρει κύρωση εξίσου αυστηρή με αυτήν που προβλέπεται για την περίπτωση παραβάσεως της κυρίας υποχρεώσεως.

13 Με το δεύτερο ερώτημά του το εθνικό δικαστήριο αναφέρεται στο ίδιο ζήτημα ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, καθότι, σύμφωνα με την επίμαχη διάταξη, το γαλακτοκομείο πρέπει να δεσμευθεί ότι θα αποδώσει ακεραία την ειδική ενίσχυση, ακόμη και στην περίπτωση που οι κτηνοτρόφοι θα υπερβούν έστω και ελάχιστα, παραδείγματος χάρη για μερικές ημέρες, την ταχθείσα προθεσμία για την αποστολή της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου τους στο γαλακτοκομείο.

14 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, από την εξέταση της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης επρόκειτο για υπέρβαση των προθεσμιών για μερικές μόνον ημέρες. Ωστόσο, εναπόκειται στο εθνικό δικαιοδοτικό όργανο, και όχι στο Δικαστήριο, να προβεί εν προκειμένω στον αναγκαίο έλεγχο και να συναγάγει, ενδεχομένως, τα δέοντα συμπεράσματα. Εν πάση περιπτώσει, το ερώτημα, όπως διατυπώθηκε, αφορά ιδίως μία υπέρβαση της προθεσμίας για μερικές μόνον ημέρες.

15 Επ' αυτού πρέπει να σημειωθεί ότι με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 188/83 της Επιτροπής, της 26ης Ιανουαρίου 1983, περί της δωδεκάτης τροποποιήσεως του κανονισμού 2793/77 (ΕΕ L 25, σ. 14), προστέθηκε στο άρθρο 4 του τελευταίου μία νέα παράγραφος, κατά την οποία « σε περίπτωση που οι δηλώσεις στο γαλακτοκομείο σχετικά με την κατάσταση του ζωικού κεφαλαίου ... γίνονται με καθυστέρηση και αν η καθυστέρηση δεν ξεπερνά τις 10 ημέρες, το ποσό της ενίσχυσης μειώνεται κατά 10 % για τη σχετική περίοδο ».

16 Είναι αλήθεια ότι ο κανονισμός 188/83 είναι μεταγενέστερος των πραγματικών περιστατικών στα οποία αναφέρεται η κύρια δίκη, αλλά, κατά το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, οι διατάξεις της νέας παραγράφου του άρθρου 4 του κανονισμού 2793/77 εφαρμόζονται, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, και στις αιτήσεις για ενίσχυση που έχουν ήδη υποβληθεί δυνάμει του τελευταίου αυτού κανονισμού.

17 Όπως προκύπτει από το σκοπό του κανονισμού 188/83, που είναι να μην επιφέρει η αυστηρή εφαρμογή των προθεσμιών την ολική απώλεια της ενισχύσεως σε περίπτωση ασήμαντων υπερβάσεών τους, καθώς και από την οικονομία του κανονισμού 2793/77 στην οποία εντάσσεται η νέα παράγραφος του άρθρου 4, η αναδρομικότητα που προβλέπεται στο άρθρο 2 του κανονισμού 188/83 ισχύει όχι μόνον για τις αιτήσεις για ενίσχυση ως προς τις οποίες δεν έχει εκδοθεί ακόμη απόφαση, αλλά και για τις απαιτήσεις αποδόσεως της ενισχύσεως οι οποίες δεν έχουν ακόμη ικανοποιηθεί. Πράγματι, το πρόβλημα της δυσαναλογικότητας της ολικής απώλειας της ενισχύσεως σε περίπτωση ασήμαντης υπερβάσεως των προθεσμιών τίθεται κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο και στις δύο περιπτώσεις.

18 Κατά συνέπεια, τα γαλακτοκομεία μπορούν να επικαλούνται την τροποποίηση που επέφερε ο κανονισμός 188/83 σχετικά με ασήμαντες υπερβάσεις της τασσόμενης προθεσμίας για τη δήλωση της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου, τόσο προς στήριξη αιτήσεων για χορήγηση ενισχύσεως όσο και κατά απαιτήσεων αποδόσεως, εφόσον οι οικείες αιτήσεις για τη χορήγηση της ενισχύσεως έχουν υποβληθεί πριν από τη θέση σε ισχύ του εν λόγω κανονισμού.

19 Εφόσον έτσι έχει η νομική κατάσταση, θα μπορούσε να τεθεί περαιτέρω το ζήτημα μήπως συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας το γεγονός ότι χάνεται εξ ολοκλήρου το δικαίωμα για την ειδική ενίσχυση, όταν η υπέρβαση της τασσομένης προθεσμίας υπερβαίνει τις δέκα ημέρες. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει δεχθεί, στην απόφασή του της 8ης Οκτωβρίου 1986, Nordbutter (9/85, Συλλογή 1986, σ. 2831), ότι ο κανονισμός 188/83 λαμβάνει υπόψη το σημαντικό μειονέκτημα που θα προέκυπτε από την ολική απώλεια του ευεργετήματος της ενισχύσεως σε περίπτωση ελάχιστης υπερβάσεως των τασσομένων προθεσμιών και ότι δεν εναπόκειται στο δικαστή να κρίνει αν τα νομοθετικά όργανα της Κοινότητας θα έπρεπε να καθορίσουν ως « ελάχιστη υπέρβαση » μία ελαφρώς μακρύτερη περίοδο από αυτή που πράγματι ορίσθηκε.

20 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι κανόνες που ισχύουν ως προς την υπέρβαση της προθεσμίας υποβολής των δηλώσεων περί της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου δεν αντίκεινται στην αρχή της αναλογικότητας.

21 Επομένως, στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέτασή τους δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του κανονισμού 2793/77 της Επιτροπής.

Επί του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος (ερμηνεία των διατάξεων που αφορούν τη δήλωση περί της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου)

22 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1438/79 της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 1979, περί τετάρτης τροποποιήσεως του κανονισμού 2793/77 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/025, σ. 203), τροποποίησε το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β), του κανονισμού 2793/77, σύμφωνα δε με την τροποποίηση αυτή, από 1ης Ιανουαρίου 1980, ο κτηνοτρόφος έπρεπε να αναλαμβάνει την υποχρέωση να απευθύνει στο γαλακτοκομείο, « σύμφωνα με την επιλογή που έγινε από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος », είτε, όπως πριν από την τροποποίηση, κατάσταση του ζωικού του κεφαλαίου πριν από την αρχή κάθε τριμήνου, είτε μία δήλωση για τη μέση κατάσταση του ζωικού κεφαλαίου προ της ενάρξεως κάθε ημερολογιακού έτους.

23 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, κατόπιν της εκδόσεως του κανονισμού αυτού, το Bundesamt κατέστησε γνωστό, με εγκύκλιό του της 5ης Νοεμβρίου 1979 προς τα γαλακτοκομεία, ότι προετίθετο να εξακολουθήσει να εφαρμόζει το ήδη εφαρμοζόμενο σύστημα των ανά τρίμηνο δηλώσεων περί της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου. Το Hessischer Verwaltungsgerichtshof, δικάζον εν προκειμένω κατ' έφεση, θεώρησε ότι η εν λόγω εγκύκλιος δεν συνιστούσε έγκυρη άσκηση της ευχερείας επιλογής που παρασχέθηκε στα κράτη μέλη με τον κανονισμό 1438/79 και, κατά συνέπεια, υπήρχε νομικό κενό.

24 Το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα βασίζονται στην υπόθεση ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν είχε προβεί μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1980 στην επιλογή που προβλέπεται από τον κανονισμό 1438/79. Με το τρίτο ερώτημα ερωτάται αν στην περίπτωση αυτή, η υποχρέωση του κτηνοτρόφου για αποστολή της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου στο γαλακτοκομείο ανά τρίμηνο έχει καταργηθεί ή εξακολουθεί να υφίσταται μέχρις ότου το κράτος μέλος κάνει την επιλογή του. Με το τέταρτο δε ερώτημα, ερωτάται ποιες είναι οι συνέπειες από την έλλειψη επιλογής για το κύρος των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει οι κτηνοτρόφοι.

25 Πρέπει να παρατηρηθεί σχετικώς ότι δεν μπορεί να συναχθεί ούτε από το σκοπό του κανονισμού 2793/77, που είναι η εξασφάλιση του ελέγχου που απαιτείται για την καλή λειτουργία του εν λόγω συστήματος ενισχύσεων, ούτε από το γράμμα των διατάξεών του ότι το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος δεν επέλεξε το νέο τρόπο δηλώσεως της καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου σε ετήσια βάση, κατά τα προβλεπόμενα στον

κανονισμό 1438/79, καταργεί αυτομάτως το προηγουμένως εφαρμοζόμενο σύστημα της δηλώσεως της εν λόγω καταστάσεως ανά τρίμηνο, του οποίου η εγκυρότητα αναγνωρίζεται στον κανονισμό αυτόν. Αντίθετα, το σύστημα ενισχύσεων, όπως προβλέπεται στους διαφόρους κοινοτικούς κανονισμούς, δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς την υποχρέωση των κτηνοτρόφων να παρέχουν στοιχεία ως προς την κατάσταση του ζωικού τους κεφαλαίου.

26 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 1, στοιχείο β), του κανονισμού 2793/77 της Επιτροπής και 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1438/79 της Επιτροπής έχουν την έννοια ότι η δέσμευση των κτηνοτρόφων εξειδικευμένων εκμεταλλεύσεων συνίσταται στην υποχρέωση αποστολής ανά τρίμηνο στα γαλακτοκομεία καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου τους, μέχρις ότου το οικείο κράτος μέλος κάνει χρήση της δυνατότητας που του παρέχεται από 1ης Ιανουαρίου 1980 να επιλέξει μεταξύ της υποχρεώσεως των κτηνοτρόφων της ανά τρίμηνο αποστολής της καταστάσεως του ζωικού τους κεφαλαίου και της υποχρεώσεως της ανά έτος δηλώσεως περί της μέσης καταστάσεως του ζωικού αυτού κεφαλαίου.

27 Ενόψει της απαντήσεως αυτής, παρέλκει η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

28 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Bundesverwaltungsgericht με Διάταξη της 1ης Σεπτεμβρίου 1988, αποφαίνεται:

1) Από την εξέταση του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β), του

κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 1977, περί των λεπτομερειών εφαρμογής ειδικής ενισχύσεως για το αποκορυφωμένο γάλα που προορίζεται για τη διατροφή ζώων πλην των νεαρών μόσχων.

2) Τα άρθρα 4, παράγραφος 1, στοιχείο β), του προαναφερθέντος κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77 της Επιτροπής και 1, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1438/79 της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 1979, περί τετάρτης τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2793/77, έχουν την έννοια ότι η δέσμευση των κτηνοτρόφων εξειδικευμένων εκμεταλλεύσεων συνίσταται στην υποχρέωση αποστολής ανά τρίμηνο στα γαλακτοκομεία καταστάσεως του ζωικού κεφαλαίου τους, μέχρις ότου το οικείο κράτος μέλος κάνει χρήση της δυνατότητας που του παρέχεται από 1ης Ιανουαρίου 1980, να επιλέξει μεταξύ της υποχρεώσεως των κτηνοτρόφων της ανά τρίμηνο αποστολής της καταστάσεως του ζωικού τους κεφαλαίου και της υποχρεώσεως της ανά έτος δηλώσεως περί της μέσης καταστάσεως του ζωικού αυτού κεφαλαίου.

Κακούρης Koopmans Díez de Velasco

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Ιανουαρίου 1990.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

K. N. Κακούρης